

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Jena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 35.—
 - polletna " " " 20.— " " " 18.—
 - četrtletna " " " 10.— " " " 9.—
 - mesečna " " " 3'50. " " " 3.—
 Redništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Inserati: Enostajna petlitvrsta (59 mm široka in 8 mm visoka ali več prostora) za enkrat po 50 vinar., za dva in večkrat po 45 vinar. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Dostopna petlitvrsta K 1.— — Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 8. uri popoldne.

„Posvetovanja pod zemljo.“

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Reka, 4. Francosko časopisje je vedno bolj nezadovoljno s potekom mirovnega posveta. Mirovnemu posvetu deseterice očitajo, da se preveč udaja ideologiji in demagogiji. Medtem postajajo razmere dan za dnem bolj grozeče in eventualne posledice neuspeha vedno težje. Okoliščino, da se vodstvo mirovnih poslov prevzeli načelniki posameznih vlad namesto doseda-

njeja odbora deseterice, označuje francosko časopisje kot strah pred svitlim dnevom; konference so se umaknile s solca pod zemljo, kjer so odtegnjene vsaki kontroli javnosti. Časopisi pozivajo ameriško, angleško in francosko javnost, naj nastopi proti temu in pokliče mirovni posvet k redu.

Naše vprašanje pred mirovnim posvetom.

LDU. Pariz, 4. aprila. (Brezžično.) V četrtek popoldne so se bavili Wilson, Lloyd George in Clemenceau z italijanskimi zahtevami glede Reke in dalmatinske obali;

vzeli so pri tej priliki tudi Trumbićeva izvajanja o zahtevah Jugoslovanov na znanje.

Italijani v Mariboru.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Maribor, 5. aprila. Slovo italijanske misije v Mariboru se je za nekaj dni zavleklo, ker so Italijani rekli, da ne morejo poprej odditi, dokler se ne poslovijo od generala Maistra. Ta čas so izrabili, da so z ententnimi vlaki se vozeče italijanske vojake na Teznu zadrževali in jih razpošiljali v mesto. Naše ljudstvo je bilo radi državnega nastopa Italijanov zelo razburje-

no in ogorčeno. Sinoči so mariborski Nemci v hiši vinskega trgovca Puigel-Rossmanna na Solijinem trgu priredili na čast odhajajočim Italijanom dragoceno večerjo, katere so se poleg celotne italijanske misije udeležili tudi vsi mariborski nemški velikaši. Večerja je trajala do jutranje zore. Posebno žalujejo za odhajajočimi Italijani mariborske Nemke.

Nova demarkacijska črta na Rumunskem.

LDU Lyon, 5. aprila. (Brezžično.) Iz Bazla poročajo: Kakor brzojavljajo iz Sibinja, so dobile rumunske čete povelje, da zasedejo novo demarkacijsko črto, katero je določila pariška konferenca. Francoske čete, ki so nastanjene v Aradu, so pri tem

sodelovale z rumunskimi. Do spopadov ni prišlo nikjer. Rumunsko prebivalstvo je sprejelo francosko-rumunske čete z nepopisnim navdušenjem.
 Ad boljševiki.

Wilson odhaja.

LDU. London, 4. aprila. (Brezžično.) »Daily Mailu« se poroča iz Njujorka, da domnevajo v Washingtonu, da namerava Wilson okoli 20. aprila odpotovati v Zedinjene države. Če se te informacije ude-

stviijo, bo Wilson pred odhodom iz Francije potom kabelske brzojavke vpoklical posebno kongresno zasedanje za prve dni meseca maja.

Najnujnejše.

Kot najnujnejšo nalogo svojega sedaj njega zasedanja smatra narodno predstavništvo v Belgradu rešitev agrarne reforme. Načelo, ki naj preveva to reformo, se glasi: Zemlja bodi tistega, kdor jo obdeluje. Konfiscirale se bodo tedaj velikanske posesti nekdanjih grofov in baronov, posesti o katerih je posestnik v največ slučajih le to vedel, koliko mu letno nesejo, medtem ko so vso upravo vodili njegovi uradniki in vse delo opravljali slabo plačani in slabo hranjeni poljski delavci.

Ta reforma je dobra in potrebna. Vsled nje se ne bo le opomogel kmet, ampak tudi mesto, ki od malega kmeta živí. Poljedelec bo na večji posesti več prideloval in bolje zemljo gojil, vsled česar je upati, da se znižajo cene živilon.

Vendar pa je to le en del reforme, ki se mora izvesti, da se odpomore socialni bedi, ki vlada v nekaterih slojih našega prebivalstva v mestu in deželi. Vsled odtegovanja došedanje vojne podpore, vsled simega naraščanja cen živilon, so v mestih in na kmetih ljudje, ki dobesedno ne morejo več živeti, ki se ne morejo ne prehraniti, ne obleči: V naših predmestjih in v sredi mesta, v bajtarskih kočah po deželi se vrše prave tragedije, obupni prizori boja za življenje in smrt. Neštete vdove z malimi otroci, ki so za delo še nesposobni, kakor si mali ni več v stanu dobiti zadostnega zaslužka, so odvisne od dvomljive dobrote svojih soljudi, navezane na skopo miloščino bližnjega. Pa v gospodarski krizi niso le tisti, ki jih je nesreča najtežje zadel, marveč tudi delavec, ki je v polni moči, in uradnik, ki še ni mogel priti v dovolj visok razred.

Tu se stavljajo državi važne in prav tako težke naloge. Naloge ki jih bo mogla izvršiti le, če bodo državne blagajne dobro založene. In v ta namen je treba seči z odločno in neusmiljeno roko v žepo vojnih dobičkarjev. Če velja za zemljo načelo, da bodi tistega, ki jo obdeluje, veljaj tudi za kapital načelo, naj pripada tistim, ki so ga znosili. In milijoni, ki so se nabrali v blagajnah vojnih dobičkarjev, so vreli deloma iz debelih državnih blagajn in deloma iz strganih žepov malih posestnikov — tja naj se vrnejo! Hkrati z agrarno reformo bi se moral izvesti zakon o vojnem dobičku.

Vojna zveza med Anglijo in Francijo.

LDU Pariz, 4. aprila. (Brezlično.) Angleški ministri predsednik se je zrazil: Dasi kljub svojim sivim lasem še nisem star, sem vendar doživel že dvakrat, da je morala Francija zaradi Nemčije pretrpeti vse gorje vojske. Zato pa hočemo preprečiti za vsako ceno, da bi se to gorje posovilo tretjič. V tem primeru bi našla — n če bi se to zgodilo šele čez 50 let —

Francija ob svoji strani Angleško z vsemi njenimi silami in z vsem njenim bogastvom. Kajti treba je, te povdarjati posebno, ukrotiti divjo zver, da postane nesškodljiva. Danes leži razročena in ukročena na tleh. Toda ako bo nekega dne zopet dvignila glavo in pokazala zobe, bo vnovič naletela na bratsko zvezo Francije in Anglije.

Nemški napad na našo finančno stražo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Špilje, 5. aprila. Pri brodu Sladki vrh ob Muri, kjer vodi cesta iz Slovenskih goric proti Cmureku, je bila postavljena finančna straža, da nadzira izvoz živil. Te

dni so Nemci finančne stražnike napadli. Finančni stražniki so bili dobro oboroženi in so napad odbili.

Italijani prodajajo ententna živila

Maribor, 5. aprila. Zadnji čas se opala, da zastajajo ententni živilski vlaki, namenjeni v Nemško Avstrijo in na Češko, dolgo časa v Mariboru, posebno na tezenskem kolodvoru. Medtem ko en del vojaštva po mestu demonstrira, prodaja pri vlakih ostalo moštvo kavo, riž, čaj, špeh, moko in druga živila. Špeh prodajajo po 5 kron kilogram. Italijani kupujejo tudi nežigosan denar in ga plačujejo 15 % dražje.

Prevoz živil.

LDU Dunaj, 4. aprila. (Dun. KU) Šef železniške komisije alirancev na Dunaju, polkovnik Chaussy je danes izročil državnemu tajniku za zunanje posle dr. K. Bauerju pismo generalnega ravnatelja prehranjevalnega urada Hooverja. V tem pismu raznanja Hoover, da morajo nasledstvene države bivše Avstrije staviti železniški komisiji alirancev na razpolago lokomotive in vagoni, da se omogoči in olajša prekrba teh držav z živili. Hoover je izrazil apanje, da bo nemško-avstrijska vlada spričo važnosti te zadeve kar najbolj podbolj podpirala železniško komisijo. Pozivljajo se vse države bivše Avstrije izimši ozemlja, zasedena po Italijanih, naj gotovo dajo število vagonov in lokomotiv na razpolaganje. Začel se bo redni promet, ki bo imel prednost pred vsakim drugim prometom, izimši vojaškim. Železničarji vseh narodnosti iz vseh ozemelj bivše Avstrije se morejo uporabiti v tej službi. Nobena vlada alirancev ne bo stavila zahtev glede železniškega materiala, preden ne bo ta promet z živili popolnoma splošen.

Živila iz Amerike.

LDU Pariz, 5. aprila. (Brezlično.) Iz Cherbourga poročajo: Nemški parobrod »Raimund«, »Belgravija«, »Malaga« in »Titan«, ki so bili izročeni zaveznikom, so pripluli v Cherbourg. Prevažali bodo živila iz Amerike za evropski kontinent. Tudi 7 nemških podmorskih čolnov je bilo pripeljanih v Cherbourg.

Ogrski boljševiski.

LDU Nauen, 5. aprila. (Brezlično.) Ogrska vlada svetov prevzame kot javno last ter postavi pod nadzorstvo delavcev in trgovskih nastavljenecv nastopne trgovinske obrate: trgovine na debelo, trgovine, ki poleg podrobne prodaje vodijo tudi trgovino na debelo, in trgovine, ki sicer svoje blago prodajajo direktno odjemalcem, pa so imele 29. marca t. l. 10 ali več delavcev v službi. Podržavljena podjetja bodili poslovodje, imenovani od ljudskega komisarja za socialno produkcijo in sicer po njegovih navodilih. Delavci podržavljenih podjetij imajo izvoliti nadzorstveni svet, čegar naloga je, zagotoviti delavsko disciplino, varstvo ljudskega imetja in nadzorstvo obratnega vodstva. Nadaljna odredba vladajočega sveta pravi, da so dose-danji voditelji, ravnatelji in uradniki že socializiranih obratov kakor tudi onih, ki se bodo šele socializirali, dolžni, ostati na svojih mestih ter vso svojo moč in znanje staviti na razpolago. Njihova plača ne sme več znašati kakor doklej in nikakor več kakor 3000 kron. Oni, ki bi ravnali proti tem predpisom, se postavijo pred revolucionarni tribunal. Naredba o zastavljalnicah določa, da se morajo predmeti, ki so bili 22. marca 1919 zastavljeni za vsote pod 100 kron, vrniti lastnikom do 15. aprila, ne da bi se iztirjala izposojena vsota.

LDU Dunaj, 5. aprila. (ČTU) Na Dunaju so večeraj krožile vesti o padcu ogrske sovjetske vlade in o težkih izgredih v Budimpešti. Govorilo se je tudi, da je bil Bela Kun žrtev napada. Ta poročila so neistinita. V pozni večerni uri so poročali iz Budimpešte, da je vse mirno. Položaj je sicer zelo napet ter se domneva, da bo že v prihodnjih dneh nastal presenetljiv preobrat.

Čehi in Poljaki.

LDU Varšava, 4. aprila. (DKU.) Poljski Narodni svet za Slezijo poroča, da je Clemenceau brzojavil vladi v Varšavi in Pragi, da je izročil antentni komisiji v Tešnu polno moč razsodišča v sporih med Čehi in Poljaki. Na podstavi te brzojavke se je ustanovila poljsko-češka komisija.

Ako se tej komisiji ne bo pesrečilo, odstraniti nespোরazumljenja med Čehi in Poljaki, bo v to svrhu veljavna odločba antentne komisije v Tešnu. Kakor domneva je člani antentne komisije, se bo poljsko-češko vprašanje rešilo na mirovni konferenci v 2—3 tednih.

Meščanska stavka.

LDU Monakovo, 4. aprila. (ČTU) Norimberška demokratična stranka in nemška kmečka zveza sta izdali razglas na meščanstvo, kmete in delavce Frankonije, s katerim se pozivljajo na meščansko stavko. S tem bi bilo ožigosano rovarjenje komunistov in špartakovcev v Monakovem in vsi razboriti elementi bi se spojili v varstvo pridobitev revolucije.

Nemci vračajo.

LDU Ženeva, 4. aprila. (ČTU) V Parizu so došli 4 nemški bankirji, ki se pečajo s formalitetami izročitve onih vrednostnih papirjev francoski banki, ki so jih svojedobno nemške čete ugrabile v zasedenem ozemlju. Bankirji stanujejo v nemški poslaniški palači.

Hindenburg straši.

LDU Curib, 4. aprila. (ČTU) Poljska centralna agentura poroča iz Varšave, da je došel Hindenburg s svojim generalnim štabom v Gleiwitz na Zgornjem Slezijiškem. Trdi se, da je tam odredil generalno mobilizacijo.

Cesar Viljem.

LDU London, 4. aprila. (ČTU.) Pod napisom »Kaiser v pregnanstvu« prinaša »Daily Chronicle« daljši popis življenja Viljema II. v Amerongi. V tem članku nasprotuje list Irdivtam, ki si predstavljajo bivšega cesarja kot onemoglega starčka in pravi, da se je spremenil samo v toliko, da so se pobelili njegovi lasje in da ga brada, ki si jo pusti rasti, dela za 10 let starejšega, ni več tako razposajenega kretanja, njegov duh je postal hladnejši, resnejši in obzirnejši. Cesar Viljem pripravlja svoj životopis, njegova želja je, da se prej ko slej preseli na kako posestvo na deželi v Nemčijo.

Iz pokrajine.

kr Umril je v mariborski bolnišnici g. Vid Janžekovič, župnik iz Svečine pri Špilju. Leta 1914. je bil nad mesec dni v preiskovalnem zaporu, kjer si je nakopal bolezen, ki ga je sedaj pobrala. N. v m. p.

kr Nov učni pripomoček za pouk zgodovine je »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki jo je spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Poverjenstvo za uk in bogočastje v Ljubljani je z odlokom z dne 28. marca 1919, št. 1457, kot učni pripomoček srednje- in ljudsko-šolski mladini priporočilo. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 vin.; pri naročbi nad 50 iztisov dobe gg.

učitelji in učiteljice 10% popusta. Razpošilja jo pisatelj M. Pirc, prof. v Mariboru.

Kr Otvoritev telefonske centrale z javno govornico pri poštnem uradu v Ormožu. Pri poštnem uradu v Ormožu se je otvorila telefonska centrala z javno govornico v vodu 4237 za krajevni in medkrajevni telefonski promet. Obenem se je zvezal Ormož telefonično z Ljutomerom v vodu 4158.

K Nove plače za učiteljstvo na ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. Pri višjem šolskem svetu v Ljubljani sestavljeni oddelek za ureditev učiteljskih plač, v katerem posluje 1 računski uradnik in 7 učiteljev, je že odmeril nove službene prejemke za aktivne učitelje in učiteljice, ki so nameščeni na šolah bivše vojvodine Kranjske in bivše grofije Goriške. Deželno knjigovodstvo je dobilo ukaz, da izplača od 1. prosinca 1919 dospelo zneske kar najhitreje; da se pospeši uradovanje, je višji šolski svet tudi knjigovodstvu pridelil 6 učiteljev. Odmerjenje plač za učiteljstvo v koroških in štajerskih šolskih okrajih se je pričelo in bo gotovo do konca aprila.

K Prošnje za pokojnine in vzgojevalnice. Vojaška intendantca za Slovenijo je poslala oddelku za socialno skrb ta-le dopis: »V Uradnem listu št. LVIII. z dne 4. marca 1919 je natanko določeno, kako naj se ravna z vlogami za preskrbovalnine družinam padlih in pogrešanih vojakov. Toda ne občinski ne državni uradi se tega ne držijo, ker prihaja mnogo prošni, ki niso opremljene po predpisih omenjenega razglašja, in včasih tudi kar naravnost od občinskih uradov mesto službenim potom. Radi tega se morajo vloge pogosto vračati, da se dopolnijo in opremijo z dokumenti, kar zelo zavlačuje rešitev in stranke ne dobijo nikoli svojih preskrbovalnic. Radi tega se deželna vlada prosi, da pozove vse urade, da ravnajo po predpisih označenega razglašja in da gredo strankam na roko.« — Okrajna glavarstva in županstva se opozarjajo, da se strogo drže navodil naredbe, razglašene v uradnem listu od 4. marca 1919, št. LVIII. Tudi naj glavarstva in županstva skrbijo za to, da se omenjena naredba na najboljši izdaten način, še enkrat razglasi. Strankam škoda, uradom pa delo se prihrani le na ta način, da se stranke in uradi strogo drže predpisanih navodil.

K Pozivi Po naročilu bivšega častniškega zbora bh 4. pešpolka vrnem iz fonda za vojni album imenovanega pešpolka vplačane naročnine po 40 K za vsak naročen izvod, in sicer proti vpošiljavi to-zadavne pobotnice. — Dr. Milan Korun, odvetnik v Ljubljani, Knaflijeva ulica št. 4.

Kr Popravek. V osmrtnem naznanilu gosp. Franca Rus v »Večernem listu« z dne 3. t. m. je po neljubi pomoti izostal podpis Uršule Češarek kot sestre.

Kr Prebrana v Zadru je skrajno slaba. Mleko je po 3 do 4 krone liter. Trgovci ne naročajo iz Italije ničesar drugega nego oranže in limone; trg je skrajno siromašen. Mesa malo in še to sama mrhovina. Ribe se prodajajo svobodno, a jih je redkokdaj in le malo videti. V mestu je slabo za mošnjo in za želodec, pravi zadiski hrvaški list.

Iz Ljubljane.

I »Nelly Rozier«. Tako se imenuje francoska komedija, ki so jo igrali sinoči v dramskem gledališču. Če rečemo, da je komedija za nič, smo z ozirom na slabše stvari, dejali preveč, če rečemo, da je dobra, pa tudi ne bo prav. Na vsak način smo čakali več duhovitosti, boljših in bolj originalnih zapletljajev. Varani parčki, ki se potem srečujejo v raznih vlogah služkinj in slug, so tako zastarelo dramatično gonilo iger te vrste, da se nam zde že sila osladni. Igro potegne deloma iz kaluže in mrtvila samo par dvoumnih šal, za katere je občinstvo vselej vrlo hvaležno in pa nekaj smešne situacije v drugem dejanju, ki se pa v tretjem dejanju razplete v samo zehanje. Da je Danilo ko režiser komedij dober, mu moramo priznati in ko igralec tudi; ko igra »zadreg« je res neoporečno dober. Bukšekova je bila v vlogi lahkoživke, pozneje hišine izborna, nič manj Vera Danilova, le da je bila njena maska morda preveč dekliška in preveč — njena. Jaz si je nisem mogel predstavljati ko gospo, dasi je pridno in udano lahkovernico podala kaj vestno. Železnik je klepetavega malega poredneža dobro pogodil; tako dobro, da je malokdo zapazil — predolge noge za to starost. Markova je igrala koketo precizno. Drenovec in Prek sta naša stara znanca, ki sta igrala vlogi z razumevanjem situacije; posebno tipičen je bil Prekov Legris, vseskozi dober. — Da so v gledališču tudi ta večer ropotali, prihajali prepozno in se tlačili na obeh vratih, to vemo že na pamet. Smrčal ta večer ni nihče. To je treba, da si posebej zapomnimo.

F. B.

I Občinski svet ljubljanski ima redno javno sejo v torek, dne 8. aprila ob 6. uri zvečer. Na dnevnem redu je med drugim tudi predlog občinskih svetovalcev socialno-demokratske stranke glede spremembe občinskega in občinskega volivnega reda. za stolno mesto Ljubljano.

I Prememba imena. Deželna vlada za Slovenijo je dovolila g. Francu Gerstenmayerju, višjemu finančnemu svetniku in njegovi rodbini spremembo imena Gerstenmayer v Bajič.

I Državni vpokojenci so imeli 3. t. m. v »Mesnem domu« shod, na katerem so sprejeli sledeče resolucije: 1. Državnim vpokojencem vseh vrst, katerih dohodki ne presegajo mesečno 400 K, naj se izplača v najkrajšem času nabavni prispevek v znesku 1000 K, to je za eno obleko. 2. Pokojnina državnega uslužbenca naj znaša od 1. januarja t. l. najmanj mesečno 300 K. 3. Državnim vpokojencem vseh vrst naj se v najkrajšem času preskrbe potrebna stanovanja in živila po zmernih cenah. 4. Državnim vpokojencem, ki so bili vsled bolezni ali onemoglosti predčasno vpokojeni, naj se pokojnina progresivno zvišuje tako, da bodo v primerni starosti deležni tistih prejemkov, ki bi jih imeli v aktivni službi, ako bi jim bilo mogoče dalje služiti. 5. Vdove po državnih vpokojencih, ki so se šele po svojem umirovljenju poročili, imajo ravnno tako pravico do pokojnine kot vdove za onimi, ki so se poročili za

časa svojega službovanja. 6. Državni vpokojenci ženskega spola so deležni istega eksistenčnega minimuma in ravnno istega nabavnega prispevka kakor vpokojenci moškega spola. 7. V zanaprej naj znaša nabavni prispevek četrletno 300 kron.

I Vnovčevalnica za živino in mast v Ljubljani se nahaja od ponedeljka, dne 7. aprila t. l. v poslopu deželne vlade, II. nadstropje, trakt Erjavčeva ulica in Bleiweisova cesta.

Politična kronika.

p Niti ped Slovenije tujcu! Te dni je došla zadrška »Hrvatska Kruna« od 27. marca piše: Tujega ne zahtevamo, a ravnno zato s popolno pravico niti svojega ne damo. A naše je vse, kar je slovensko. Popolnoma smo solidarni z našimi brati Slovenci in kakor zahtevamo, da se ne odtrga niti ped naše zemlje od Soče v onih krajih, ravnno tako zahtevamo v imenu pravice in načela samoodločbe, da se v mešanih krajih na meji niti ped zemlje ne žrtvuje drugemu. Ne reci: ped je ped. Da, pa je naša in če je naša, naj nam tudi ostane. Nedostaje nam vseke zveze, popolnoma smo odsekani od sveta in ne vemo, kaj te dni ukrepa naše državno veče v varstvo naše (hrvatske in slovenske) narodne in teritorialne celokupnosti. Ne vemo niti tega, kaj delajo naši odposlanci v inozemstvu, vendar mislimo, da store vse, kar je v njihovi moči za obrambo naše domaćije proti tujemu pohlepu. Prepričani smo, da bodo v najhujšem slučaju vložili tudi za najmanjši kos naše zemlje oster protest pred celim svetom in izjavili, da ostane za nas teritorialno vprašanje odprto za vse tiste naše dele, ki bi se nam pri mednarodnih dogovorih z majoriziranjem ali kako drugače oteli.

p Gabriele d'Annunzio in Slovani. Z ozirom na slabo dišeče cvetke poezije, ki jih Gabriele d'Annunzio poklanja Slovanom odgovarja zadrška »Hrv. Kruna« v italijanskem jeziku med drugim: Nemo dat quod non habet — nihče ne da, česar nima. In zares kvalificira vatikanski Osservatore Romano »največjega pesnika« kot skrajno propadlega človeka v življenju in književnosti. In angleški pisatelj Rihard Bagot, govoreč o italijanski književnosti, opisuje D'Annunzia na ta-le način: »Mislil, da predstavlja moderno italijansko literaturo v inozemstvu pisatelj, ki se kliče Gabriela d'Annunzia, čegar pravo ime je pa Rapagnetta. Škoda, ker je dvanajstotica drugih, ki bi jo mogli dostojneje predstavljati. Če obstoja književna umetnost v brskanju po grojišču, potem se mora priznati, da je Gabriele d'Annunzio velik umetnik, ker brska do dna ter ne ostane prikrita nobena gnjusoba.« Kar piše tak čovek proti Slovanom, nas zares ne more razburjati.

Po svetu.

s Književni zakladi sofijske mošeje. Med mnogimi dragocenim zakladi, ki jih zbirajo — nepoznano krščanstvu — že cela stotletja in hranijo v Carigradu, je eden

raznanimivejših v mošnji svete Modrosti. Pred mladoturško revolucijo ni smel noben neverniki stopiti v to knjižnico, za katero je vedelo tudi le prav malo Turkov. Tu leži okoli dvatisoč še ne tiskanih rokopisov v majhnem prostoru za vratno ograjo, naloženi so po predalih. Rokopisi imajo ogromno vrednost, nobeden pod 25.000—27.000 kron. Kataloga o teh neprecenljivih zakladih, ki jih pokriva večstoleten prah, pa ni nobenega. Deset najredkejših leži v kaseti iz bisernice, ki ima obliko mošeje. Kasete je vsled svoje starosti prav primerno bivališče za te rokopise, ki so vsi spisani v jeziku, ki ga morejo raztolmačiti samo nekateri mojstri v Hivi v Turkestanu. Najdragocenejša knjiga pa ni obenem najstarejša, je iz leta 1220. in je prepis znamenitega arabskega dela »Kanum fill tebl« od Ibn Sina ali Avicenna, slavnega arabskega zdravnika in modrijana, ki so mu dali častni naslov: knez zdravnikov. Največje evropske knjižnice imajo tudi take prepise, a nobeden ni tako lep in tako star. Meri pet čevljev na dolgo in 3 1/2 čevljev na široko, je vezan v žamet in ima 300 listov, od katerih je vsak posamezni ozaljšan z risbo kake živali v naravnih barvah. Znamenita je tudi knjiga, ki jo je pred več sto leti podaril nekemu sultanu perzijski šah. Je pa to perzijski rokopis »Divan«, pesem, ki jo je napisal leta 911. tatarski pesnik Husein Biskaras. Kljub velikemu obsegu je pa pesem vendarle uvezana v zlat pokrov.

s **Najnovejša futuristična izložba.** Marineto je s plamenečim govorom otvoril v Milanu prvo futuristično izložbo po vojni, v kateri je pokazal nekaj novih struj in tendenc, do sedaj neznanih. Mi smo poznali do danes štiri struje: »čisto slikarstvo«, »plastični dinamizem«, »dinomični dekorativizem s plošnatimi barvami« in »duševno stanje v barvah brez ozira na plastiko«. Zdaj sta nastali dve novi struji: »Plošče svobodnih besed« in »zidne pesmi«. Te dve nijansi so neka vrsta slikarske preobrazbe Marinettijevih kreacij »svobodne besede«. Največjo pozornost je vzbudil Fortunato Depero z zbirko scenerij, ki so jih zadnji čas rabili na otroškem gledališču v Rimu.

s **Baker.** Svetovno pridobivanje bakra je napredovalo posebno od tedaj, ko so vpregli v delo elektro-tehniko. Leta 1894. so cenili množino pridobljenega bakra na 324.000 ton. Tedaj pa še ni bila tako razširjena in uporabljena elektrotehnika, ki danes tako temeljito izčrpuje to korozijsko kovino. Z vednim razširjenjem elektrotehnične vede je pa tudi pridobivanje bakra leto za letom bolj napredovalo in v letu 1915. se je pridobilo že 613.000 ton bakra. Združene ameriške države same so prispevale k temu številu s 334.000 tonami; Avstralija je dala 34.000, Čile 30.000, Japonska 34.000 in Meksika 51.000 ton. Evropski rudniki dajejo zmeraj manj bakra in bodo polagoma izčrpani. Vsled tega bodo imeli odkriti in novoustanovljeni rudniki v Evropi toliko ugodnejše stališče in jim je obstoi in rentabilneta zagotovljena.

s **Barnaveve anekdote.** Ludovik Barnay, sedaj star 77 let, je bil gotovo eden najslavnejših in najbolj čiščenih igravcev

na nemškem odru. Ni ga dvornega ali sploh večjega gledališča, kjer bi ne bil igral, oziroma gostoval. Seveda se mu je pripetilo marsikaj smešnega. Igrali so v Lipskem Uriela Acosta, dr. Förster je bil takrat ravnatelj gledališča. Med drugim aktom igrata godba ob priliki neke pojedine podoknico iz »Don Juana«. Barnay pride za kulise in reče kapelniku, da to nikakor ne gre, da je bil Mozart rojen sto let po Urielovi smrti in mu zato ne more igrati. Najraje vzame kako klasično stvar, recimo »Bacha, Händelna ali Haydna«. »A, res, Haydn,« pravi kapelnik in ko stopi Barnay zopet na oder, mu zadoni nasproti: »Bog ohrani Franc česarja!« — Zopet so igrali Uriela Acosta, topot v Norimbergu. Režiser vpraša Barnaya, kakó naj mu opravi mizo rabija Akiba. »Čisto navadno,« pravi Barnay, »zelen prt, črnlnik, gosja peresa, nekaj starih knjig — sploh tako kakor sodnijska miza.« Oprijel se je navodila, naredil je natančno po besedah in ko se v četrtem aktu dvigne zavesa, je bila okrašena miza židovskega rabinarja z lepim križem. — Leta 1897. je nastopil Barnay v Gdanskem kot Hamlet, neki starejši igralec je prevzel vlogo Polonija. Skušnja je bila dolga, se je zavlekla, igralca Polonija je tožil, da morajo otroci v šolo, da ga čaka doma kosilo itd. Hamlet-Barnay ga umori, Polonij pravi »O, po meni je,« se opoteče in pade na oder skupa, prav kakor to zahteva igra. Da ga ne bi predolgo zadržal, mu pošepetne Barnay: »Sedaj pa te pojdite domov.« Šel je, skušnja se je pa vršila naprej. Nečuden pa je bil zvečer škandal, ko pride Polonij opotekajoč se in umirajoč na oder, pade na tla, vstane in gre za kulise. Ko ga je Barnay v pavzi hotel pošteno ozmerjati, mu reče Polonij prav razjarjen: »Saj ste mi vendar pri skušnji sami rekli tako!«

s **Samoumor male Japonke.** Matzuj Sumako, največja igralka, kar jih je Japonska sploh kdaj imela, se je usmrtila. Vzrok je žalost nad smrtjo njenega ljubimca profesorja Šimamura. Ravnokar iz Japonske došli listi poročajo o tej žaloigri sledeče: Ko je neke sobote večer igrala svojo vlogo do konca, je vprašala tragedinja smehljaše svoje tovarišice: »Ali niste opazile, da sem napravila svoj obraz danes veliko lepši kakor sicer? Res, rada bi umrla, kakor lepa junakinja drame, ki sem jo ravno igrala! Od smrti profesorja naprej mislim vedno na to, kako bi zapustila to življenje. Umreti moram lepo! Koliko je ljudi, ki ne znajo umreti in se mučijo bedni in dolgočasni skozi življenje. Ali ni to sramota zanje?« — Peljala se je onega večera domov in je pisala še par poslovnih pisem. V enem pismu, ki ga piše bratu, prosi umetnica, naj jo pokopljejo skupaj s profesorjem Šimamura. Ob petih zjutraj, ob isti uri, kakor je umrl dva meseca preje njen ljubimec, se je obesila na krasni, škrlatastordeči pentlji. — Sumaka ni bila v denarnih zadregah, imela je 100.000 kron denarja. Javno je naznanila, da bo s šestino svojega premoženja skrbela za vdovo in za otroke Šimamurove. — Na Japonskem je življenje zelo po ceni, zato je šestina od 100.000 že velika vsota. — V gledališču je igrala slavna umetnica 8 let,

Absolvirala je dramatično šolo in je nastopila s 25tim letom kot Ofelija v cesarskem gledališču. Od tedaj naprej je rasla od nastopa do nastopa. Največje umetniške lavorike si je pridobila kot junakinja v Tolstojevem »Vstajenju«.

s **V notranjosti Vezuva.** Ravnatelj observatorija na Vezuvu Malada se je drznil s svojim slugo 240 metrov globoko v strašno žrelo. V globočini 120 metrov sta zadelala na širok poševen rob lave, ki sta ga prehodila okoli in okoli. Potem sta splezala po drugi vrvi nadaljnjih 100 metrov v žrelo in dosegla ogromno razpoko, ki je nastala v 12. dan meseca marca 1911. leta. Profesor Mallada je ostal v žrelu nad dve uri ter zbral zanimljiva opazovanja. V več odprtih strašnega žrela so spustili na vrvičah termometre, pri čemer so zmerili temperaturo od 90 do 98 stopinj Celzija. Profesor Malada je postavil v sredino žrela rdečo vizirno zastavo v svrhu merilnih del. Vsled žvepljene sopare in neznosne vročine drzna raziskovalca nista mogla ostati dalje v žrelo. Napravila sta tudi več fotografičnih posnetkov in nabrala več zanimljivih mineralij. Pri plezanju iz žrela sta bila v veliki nevarnosti, ker se je na nju posipalo kamenje. Z velikim trudom sta prišla iz strašnih globočin ter sta se vrnila v observatorij.

s **Največji kolodvor na svetu** ni v Lipskem kakor mnogi mislijo ampak v Njujorku. Zakaj njujorški kolodvor zavzema površino 32 hektarjev. Stavba s pripadajočim zemljiščem je stala čez 700 milijonov kron. Niti novi niti stari svet se ne more ponášati z drugim tako orjaškim poslopjem. Kolodvor ima dve nadstropji. V drugem je 42 tirov za brzovlake, v prvem jih je pa tudi toliko za premesne vlake. V velikansko dvorano pre pod streho 1043 velikih ameriških železniških vagonov. Kolodvor je tako zgrajen, da popotnik nič ne sliši kolodvorskega šundra, ki je na onem kolodvoru najsilnejši. Popotnik je v čakalnici toliko časa, dokler ni čas, da sede na vlak.

s **Talleyrand kot prorok.** Pariški list »Matin« pripoveduje l. 1917.: Vse kar se vrši sedaj, je videl in povedal naprej že mož, kojega značaj nobenemu zgodovinarju ne more biti všeč, kojega inteligenca je pa vzvišena nad vsak dvom. Bil je to kardinal Talleyrand, znan kot izboren francoski politik. On je bil prvi, ki je bil za razlastitev cerkvenega premoženja, torej velik republikanec. Pozneje je bil ravno tako vnet Bonapartist, nato je prestopil k Burbonom, zopet k Napoleonu, zopet k Burbonom itd., torej vse preje kot značaj. A brihten je bil pa le. Da dunajskem kongresu l. 1814./15. je zastopal Francijo. Leta 1814. je pisal: Prepričani smo lahko, če se Prusija združi s Saško in si prisvoji še druge majhne pokrajine na desno in na levo, da bo postala v par letih vojaška monarhija, zelo nevarna svojim sosedom; in nobena stvar ji ne bo bolj služila kakor to veliko število eksaltiranih glav, ki pravijo, da iščejo domovino in bi jo napravili z najnesrečnejšimi nevarnostmi. Z njimi so v zaroti možje vseučišč, mladina, ki je prepojena z njihovimi teorijami, in pa tisti, ki pripisujejo razdelbi Nemčije v majhne

države vso ono nesrečo, ki so jo prinesle neštivilne vojske. Edinost nemške domovine je njihov klic, njihova vera, vzrastla od fanatizma. Te edinosti se nima Francija samo takrat nič bati, če ima v svojih rokah levi breg Rena. Drugače bi bilo pa to polno posledic. Kdo zamore preračunati posledice, če se začne gibati taka masa kakor je Nemčija, če se njeni ločeni deli začnejo družiti in premikati? Kdo bi jo ustavil? Zato pravi Talleyrand, mora imeti Francija levi breg Rena in mora biti proti ujedinjenju Nemčije.

s Vprašaj. Anatole France je izdal krasno knjigo: Mali Namen in nam pripoveduje v njej spomine iz svoje mladosti. Tole poglavje je tudi notri: Ko sem znal nekoliko pisati, me po mojih misli ni mogla odkloniti nobena stvar od tega, da ne bi spisal kake knjige. Pod nadzorstvom svoje matere sem začel pisati majhno teologično in moralično razpravo. Začel sem s sledečimi besedami: Kaj je Bog... in sem takoj pokazal materi, naj mi pove, če je dobro. Mati pravi, da je dobro, a da moram na koncu postaviti vprašaj. Rekla mi je mati: To je znamenje, ki pravi, da vprašamo. Spada k vsakemu vprašalnemu stavku. Napraviti moraš vprašaj, ker vprašaš, kaj je Bog. Moj odgovor je bil veličasten: »Jaz nič ne vprašam, jaz vem.« — »A vendar vprašaš, otrok moj.« — Gotovo dvajsetkrat sem ponovil, da ne vprašam, ker jaz to dobro vem, in nikakor nisem hotel postaviti vprašaja, ki se mi je zdel znak nevednosti. Mati me je zelo oštela vsled moje trdovratnosti in mi je rekla, da sem neumen. Moj egoizem kot pisatelj je bil zelo razbujen, odgovoril sem ji res nekaj neumnega, to sem čutil potem na svojem telesu. — Od takrat naprej sem se pa zelo spremenil. Nič več se ne branim vprašajev in jih postavim povsod, kjer je to navada. Morebiti bi bilo dobro, če bi napravil prav velike vprašaje na koncu vsakega tega, kar pišem, kar mislim in kar govorim. Če bi moja uboga mati še živela, bi mi morebiti rekla, da rabim preveč vprašajev...

s Zadnja svoboda. »Fouchardtère« piše: Bil je svoboden samo še zrak. Nekega dne sta hotela dva avijatika nasprotnika rešiti svojo častno zadevo s strojnimi v zraku, sigurna, da jih tam gori ne bo nihče več motil. Istočasno pa so začele letati po zraku tudi razne tačinske družbe. No, ta svoboda ni trajala dolgo časa: Angleška vlada je organizirala močno zračno policijo, ki bo nadzirala vobunstvo, tatove in druge zlorabe zraka. Ostale vlade so to vest sprejele z velikim veseljem in organizirajo z vso naglico take policijske čete. To je zelo lepo. In koristno tudi. Pa sigurno je, ker ima vsaka stvar svojo slabo stran, tako jo ima tudi ta novost. — Pomislite na primer to: Poletje je. Ljudje sede pred kavarnami. Pijejo mirno svojo čašico in čakajo na večerjo. Kar trešči med mize zrakoplov in hudodelec plane iz njega ves preplašen. »Za Boga, skrijte me! Policija me preganja! Naj bo Vaš zrakoplov!« Kavarinar se ne briga za petdesetico pogazjenih gostov in skrije hudodelca. Drugičkrat se sprehajate mirno po sprehajališču in hočete ravno prijeti za klobuk, ko vam prileti na glavo premagni dvobojevalec in

vam zlomi vrat. Ali še hujske: krogle strojnih pušk ne ostanejo na nebu, če so tudi policijske, ampak padejo z veliko brzino na zemljo. Tako bo policija postrelila mesto tatu kakih 20 ljudi pod seboj in morda še samega policijskega komisarja. Zaman, gospoda moja. Dokler Edison ne izdelá načrte za zgradbo zračnih gradov, naj se ljudje ubijajo na zemlji ko do sedaj.

s Novi veliki vezir. Mnogi Parizani se spominjajo Damid Ferid paše, sedanjega velikega vezirja. Bil je eden najbolj evropiziranih visokih dostojanstvenikov Turške. Študiral je v Parizu, kjer je redno poslušal predavanja glasovitega ekonomista Le Ploya. Ko je bil kasneje atašé v Londonu, je vsak čas prihajal v Pariz, kjer mu je ugajalo bolj ko kje drugje. V Parizu se je navzel liberalnih nazorov, ki so ga danes privedli do moči. Začetek njegove sreče je postal preje in to vsled zelo romantičnih okolnosti. Oče ga je bil razdedil. Poln melanholije je prisostoval nekoč svečanosti, ki jo je bil priredil rdeči sultan Abdul Hamid. Ta večer so žene sultanovega harema smele prisostovati svečanosti. Princezinja Meliha, sultanova sestra, se je zagledala v lepega, mladega paša in po kratkem času postala njegova žena. No, njegov zakon je bil samo pozlačena ječa: sumničen polni sultan je vedno strogo nadziral pašo, ki pa je bil dosti moder in je skrival svoje sposobnosti in inteligenco. Ta skromnost ga je ohranila pred preganjanjem; danes uživa Damad paša plodove svoje modrosti, danes je uverjen še bolj, da je prva modrost življenja čakati na pravi čas.

sKakšen vtisk je napravilo poročilo o Napoleonovi smrti. Glas o Napoleonovi smrti na otoku Sv. Heleni se je razširil v Evropi šele v mesecu juliju 1821. Zanimivo je, da je glas o njegovi smrti, ki bi bil še pred desetimi leti zanimal ves svet, našel tedaj, ko je bil veliki vojskovodja že poražen, jako slab odmev v Evropi. V Longwood na Sv. Heleni je bil Napoleonova smrt uradno naznanjena v 5. dan meseca maja 1821, ali šele čez tri mesece t. j. 6. dan julija je priplula prva ladja v Portsmouth s poročilom o smrti ujetega cesarja. Še tisti dan je šlo poročilo francoskemu ministru, a naslednji dan se j raznesel glas že po celem svetu. Zanimivo je, da so se baš Francozi najmanj zmenili za Napoleonovo smrt. V časniku »Foudre« z dne 20. julija beremo o tem: Njegova naravna smrt je bila razglašena s kratkim poročilom. Govorilo se je o njegovi smrti dva ali tri dni, ali tako mrtvo in malomarno kakor se govori o vremenu in dežju. A danes ne misli že nihče več na to! In grofica de Borgue je napisala v svoj dnevnik: Slišala sem dečke na ulici kričeče: Napoleon je umrl — 2 sous; njegov govor generalu Bertraudu — 2 sous; obup gospe Bertraudove — 2 sous; ali vse to skupaj je tako malo vplivalo na občinstvo kakor poročilo, da je nekje na ulici izvošček povozil psa. Le na dvoru Ludovika XVIII. v Tuilerijski je zbudilo poročilo vznemirjenje. Po longonskih ulicah so bili v 7. dan julija nalepljeni lepaki in manifesti, ki so pozivali prebivalstvo, naj vsakdo, ki je oboževatelj in

junaštva, žaluje za Napoleonom. Nasprotno pa ni Napoleonova smrt zbudila v Parizu na dvoru Marije Louze prav nobenega sožalja. Naredili so le, kar so narediti morali, odredili so trimesečno dvorno žalovanje. Neipperg je sam napisal uradni nekrolog in pri maši zadušnici je bila tudi cesarjeva žena prisotna, brez vsega žalovanja. Marija Louiza je tedaj pričakovala materinsko veselje. Ko je lord Mackintosh videl, kako malomarno je sprejela Evropa poročilo o smrti velikega bojevnika, je izgovoril znane besede: »Kakšno veselje bi bila zbudila ta vest pred 20 leti in kakšne občutke zbudi čez 300 let!«

sSvetovni trg v Lyonu. Bistvo in naravo lipskega trga, ki se je razvijal skozi celo stoletje, popolnoma dobro poznam, a misel, da je njegov francoski tekmovalec stopil v življenje v težkih časih svetovne vojske, je zbudila v meni bojazen, da bi lyonski trg ne zaostal daleč za nemškim kokurentom. Motil sem se. V Lyonu je zrastle takorekoč čez noč delo, pred katerim mora človek z obžudovanjem obstati. Veliko energijo ima ta navidezno brezskrbni, delavni narod. Čisto po svoje, okusno in smotreno, si je zgradil v kratki dobi ustroj, ki bi drugod potreboval cela desetletja. — Na obrežju Rhone so zgradili čez sto paviljonov s pločevinastimi strehami, kjer je razstavila moderna francoska industrija svoje izdelke. Tu so bili razstavljeni vzorci vseh izdelkov; zastopniki so prejeli naročila od kupcev, ki so prišli in iskali novo blago, ko nadomestilo za bojkotirano nemško obrt. Neke vrste mednarodne razstave, na kateri se sklepajo trgovske pogodbe tedaj. Nemci so umeli od 70. leta sem pritegniti nase kupce celega sveta. To je svetovna vojska ustavila. Ali za bivšega dobavitelja si je bilo treba preskušati namestnika, ki bi svetovno potrebo vsaj deloma zadovoljil. Temu cilju služi lyonski veletrg. Francozi so šli pri vstavitvi svojega dela še dalje. V lipskih prodajalnicah je bilo osredotočeno predvsem drobno kovinarstvo, usnjato, leseno, stekleno blago, igrače ter umetni predmeti. V Lyonu je zastopan ves francoski obrt. S tem je imenovani trg postal činitelj nepreglednega napredka. Že danes je težko pregledati obseg razstave, ki bi po svoji dolgotrajnosti zavzela več kilometrov. Najlepšo razstavo tvori obrt fine mehanike in strojev, potem razstava avtomobilov in svilenega blaga, kateremu je mesto Lyon dalo v mestni hiši svoje najlepše dvorane. Poleg navedenih področij dominira blago moderne proviantiranja, dalje blago tekstilnega, čevljarskega in toaletnega obrta. V manjši smeri so zastopane doslej na razstavi igrače, steklo ter izdelki za vsakdnevne potrebe. V velikem pomenu veletrga so prispevale tudi druge antantne države. Pogled na veletrg priča, kako neizmerno bogastvo in zmognosti vsebuje francoska država in kako opravičeno je zaupanje v njih bodočo mogočnost. Kupčije, ki so se sklepale na zadnjem trgu l. 1918, se cenijo na 800 milijonov frankov. Organizacija lyonskega trga doslej še ni ustanovljena in bo v bližnji bodočnosti definitivno dovršena. Neoporečno je, da je nemški bahavisti lyonski veletrg prizadejal težak udarec.

s metulj, ki sveti. Nov slučaj svetlika-ja pri mrčesu je odkril raziskovalec L. izak. Gre za metulja Aretia caja, ki je znan pod imenom »rjavi medved«. Prva dva prsna obročka ima metulj pokrita z rjavimi kocinami. Če se ga kdo le malo dotakne, zavzame metulj pozo za boj in stisne glavo na trebušno stran. V tem se ta kocinasti ovrtnik dvigne in prej zakriti svetilni organi metulja se prikažejo. Ti svetilni organi so svetla mesta, ki so obdana v obliki rozete s kocinami. Ti tvorijo pri krepkem mehničnem dotiklaju kapljico neke tekočine, ki izžareva zeleno luč. Pri velikih metuljih se pojavlja svetlikanje po pol ure.

s Delno prosto pridelovanje tobaka za Ogrskem. Po odredbi ogrskega finančnega ministrstva je vsakemu kmetu dovoljeno pridelovati toliko tobaka, kolikor ga rabi za svojo potrebo. Za vsakega gospodarja družine se lahko posadi 200, za vsakega člana družine, ki je star nad 16 let, pa 100 sadik. Za vsako sadiko se mora plačati 1 K pristojbine za dovoljenje. Monopol tobaka sam pa ostane še nadalje ko prej.

s Angleška iznajdba. Angleži so izumili neko sredstvo, s katerim so v stanu zmanjšati nevarnost podmorskih min. Pripravo v uporabi prvičkrat v novembru 1915 na ladji »Molampus«; poizkusi so se obnesli tako dobro, da so se v začetku leta 1916. živo bavili s tem, da opremijo s to pripravo vse vojne in trgovske ladje. Od dne, ko so to pripravo splošno vpeljali, so se potopili samo trije parniki.

Narod, ki izumira.

(Po Nansenu priredil Ivan Bežnik.)

(Dalje.)

»ŽENSKI ČOLNI« IN POTOVANJA.

Z življenjem Eskima v šotorih so ne-očljivo združeni »ženski čolni«. Tem 12 metrov dolgim čolnom so dali Evropejci zato tako ime, ker jih vozijo ženske.

To je odprt čoln z lesenim ogrodjem, prevlečen z tjulenjevo kožo, ozek in zelo nizek. Voziti ga je lahko, vendar je po svoji obliki zelo nepripraven čoln, zato gredo Grenlandci z njim h kraju takoj, če nastane veter. Tu pa tam se pritrudi na sprednji strani malo jadro, ki ga uporabijo ob ugodnem vetru. Toda jadranje je umetnost, na katero se Eskimo ne razume in tudi ne briga zanj.

V tak čoln se lahko spravi vse imetje ene družine, šotor, hišna oprava, otroci, psi, žene... Veslā navadno do deset žensk, tako da beži čoln zelo naglo po morskem gladini. Gospodar družine krmari, a ostali možje jih spremljajo vsak v svojem kajaku.

V teh ženskih čolnih potujejo Grenlandci od lova do lova iz kraja v kraj in ostanejo par mesecev v zalivih, kjer se nahajajo severni jeleni. Tam gredo vsi na lov in živijo veselo in v zadovoljstvu.

Večkrat gredo tudi na daljša potovanja gori ali doli ob obali. Zgodilo se je, da je napravila ena družina 110 milj dol-

go potovanje, kar je silno mnogo. Hitro ne potujejo seveda. Dva ženska čolna, ki smo jih videli mi — pravi Nansen, sta rabila za 40 milj dolgo pot, celi dve leti.

Kakor hitro pridejo namreč Eskimi v kraj, kjer je obilo tjulenjev, se ustavijo, napravijo šotor, gredo na lov in poiščejo pripraven prostor, napravijo hišo in prezimijo. V pomladi ali poletju, kakor jim dovoli led, pa nadaljujejo svoje potovanje. Na ta način si je treba razlagati dolgost potovanja.

Potovanje ob zahodni obali je mnogo hitreje in lažje, ker tam led ne stavi toliko zaprek.

Ta potovanja imajo svoje dobre posledice, ker omogočujejo, da ne žive popolnoma ločeno sami zase. Tu naletijo na ljudi in občujejo z njimi. Celo poletje se vrši ob obali živ promet. To vpliva tudi na dušo Eskima, ki se nekoliko zgiblje, bolj strasten je za lov, pridobi na spretosti in je tudi vsled menjavanja lovnih prostorov plen bogatejši.

Življenje v čistih in zračnih šotorih je mnogo bolj zdravo in prijetno, kot bivanje v temnih, smrdljivih zimskih hišah. Najlepše dni svojega življenja vžije Eskimo v šotorih in v ženskih čolnih.

Evropci so mnogo delali na to, da bi jih odvadili potovanja. Že Hans Egede se je pritoževal, da jih je nemogoče privaditi k stalnemu bivanju. Dandanes gre Eskimo v resnici že bolj redko na potovanje. Evropci so jim prinesli le ubožstvo in Eskimo težko pripravi kož za šotor in ženski čoln, da bi potem počival. Raditega so danes Eskimi primorani, da žive stalno v nezdravih zimskih hišah. Vsled tega tudi ne morejo menjati lovskih točk in hodijo leto za letom na isto mesto. Plen je vedno redkejši, hrana slabša in pomankljiva, potrebnih kož ni. Eskimi bodo prišli v položaj, ko se jim bo težko zopet dvigniti in zboljšati svoje življenje. Slediti bo moral propad.

HRANA.

Eskimo je, kadar je lačen, če ima kaj seveda. Posti se lahko silno dolgo, zato pa tudi požro drugikrat neizmerne množine mesa, slanine, rib itd.

Njih kuharska umetnost je čisto enostavna.

Meso in ribe snedo deloma surove ali zmazane, deloma kuhane ali opečene. Tu in tam pustijo tudi meso, da prične nekoliko smrdeti, imenujejo ga mikiak, in pojedjo brez nadaljne priprave. Podobna in zelo priljubljena jed so glave tjulenjev. Slanino tjulenjev in kitov pojedjo surovo, ki pa, sveža, prav dobro tekne, ima sladkoben, mehak okus in ne diši po tranu. Po tem začne dišati šele tedaj, če slanino kuha ali peče.

»Nekateri mislijo, da Eskimi pijejo stopljeni tran, kar pa ni res, dasi se ga ne ogibljejo ravno. Našo dekle Rozino v Godthaabu sem videl večkrat, kako ga je popila par požirkov iz svetiljke, ki jo je čistila ali polnila. Teknilo ji je zelo dobro.»

Zelo ljubijo kompot, ki je napravljen iz neke koreninice in trana. Pripravlja se na zelo čuden način. »Ena izmed žensk kolje slanino in pluje sok na steblo in to tako dolgo, da je po njenem mnenju dovolj.

Ta stebla potem nekaj časa ležijo, nakar jih vzamejo iz omake in z velikim telkom pojedjo.»

Grenlandci imajo sledeče rastlinstvo: Angeliko, regrat, kisavec, vranje jagode... pač majhna izbira za rastlinojedce. Posebna sladčica je vsebina želodca severnega jelena. Če Grenlandec ubije jelena in ne more mnogo vzeti s sabo, tedaj mu gotovo izreže želodec. Grenlandska žena prosti moža, ki gre na lov, naj ji prinese vsebino jelenovega želodca. To najbrže sledi iz tega, ker jim silno manjka rastlinske hrane. Severni jelen pa se napase najboljših rastlin, ki dobijo v želodcu kislinast okus. To jedo tu pa tam s kosi slanine in vranjimi jagodami skupaj. (Dalje.)

Zagrebska borza.

LDU Zagreb, 4. aprila. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Denar:	Blago
Banka za trg., obrt in industrijo	440	—
Banka in hranilnica za Primorje na Sušaku, nove delnice	500	500
Hrvatska eskomptna banka	—	1445
Jadranska banka, nove	836	858
stare	—	920
Eskomptna in menj. banka, Brod nove delnice	360	—
Hrvatska kreditna banka	—	1025
nove	850	900
Narodna banka Zagreb	—	440
Obrtna banka	227	—
Poljedel. a banka nove	100	105
Prva hrvatska hranilnica, stare delnice	—	9100
Češka pučka banka	195	210
Zemaljska banka	690	700
Hipotekarna banka, Zagreb	—	—
Narodna banka, brez kupona	—	—
Obrtna banka, zadnja emisija, stare	—	—
Sladkorna tovarna, Osijek	—	—

Aprovizacija.

a Čebula za I. okraj. Stranke prvega okraja dobe čebulo v ponedeljek, dne 7. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Delila se bode na krompirjeve nakaznice po sledečem redu: dopoldne od 8 do 9 števil 1 do 400, od 9 do 10 števil 401 do 800, od 10 do 11 števil 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg čebule, kar stane 2 kroni.

a Čebula za II. okraj. Stranke drugega okraja dobe čebulo v ponedeljek, dne 7. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Delila se bode na krompirjeve nakaznice po sledečem redu: popoldne od 2 do 3 števil 1 do 400, od 3 do 4 števil 401 do 800, od 4 do 5 števil 801 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg čebule, kar stane 2 kroni.

a) Prodajalci sladkorja se vabijo, da se zglase pri tvrdki Šarabon, Zaloška cesta radi nakazila soli, in sicer: trgovci v I., II. in III. okraju dne 7. t. m., trgovci v IV., V. in VI. okraju dne 8. t. m., trgovci v VII., VIII., IX. in X. okraju dne 9. t. m. Na vsak prvi odrezek sladkornih izkaznic za mesec april se dobi pol kilograma soli. Kilogram stane 1 K.

a) Dražji kruh in člani ubožnih akcij. Za krušno moko plačuje mestna aprovizacija tako visoko ceno, da ne more več peči hlebcev kruha po 76 vin. Vsled tega stane od vštete ga ponedelj-

za 7. t. m. hleb kruha 1 K 48 vin. Ker stane 1 kg moka za pecivo za 14 dni 1 K 66 vin., kruh za osebo in 14 dni pa 1 K 18 vin., skupaj torej samo kruh in moka za osebo in 14 dni 9 K 84 vin., bi revnejše rodbine težko zmagovale tako visoke cene, osobito ako imajo več otrok. Vслед tega bo mestna aprovizacija članom ubožnih akcij povrnila višje izdatke za kruh in moko, oziroma vsaj del istih. — Vsaka oseba ubožne akcije bode dobila vsakih 14 dni do preklica povrnjeno v goševini, in sicer: 1. s črko A po 5 kron, 2. s črko B po 3 krone, 3. s črko C po 2 kroni, 4. iz I. in II. uradniške skupine po 3 krone, 5. za osebo iz občin Vič in Moste s črko B in C po 2 kroni. Ker znaša povisek kruha od 76 vin, na 1 K 48 vin. za hlebec, 72 vin., kar znaša za osebo in 14 dni 2 K 52 vin., se torej z gorenjimi prispevki povrne osebam ubožnih akcij s črko A poleg poviška za kruh per 2 K 52 vin. še 2 K 48 vin. za moko, osebam s črko B ter iz I. in II. uradniške skupine poleg poviška za kruh po 2 K 52 vin. za moko še 48 vin., osebam z ostalih gori na-

vedenih akcij pa le za povisek kruha per 2 K 52 vin. znesek 2 K. Prispevki za cenejši kruh in moko se izplačujejo v mestni posvetovalnici od 8. do 12. in od 3. do 6. ure. Na vrste pridejo stranke: S črko A števil. 1 do 150 dne 7. t. m. od 8. do 9. ure; s črko A števil. 150 do 300 dne 7. t. m. od 9. do 10. ure; s črko A števil. 300 do konca dne 7. t. m. od 10. do 11. ure; s črko B števil. 1 do 150 dne 7. t. m. od 11. do 12. ure; s črko B števil. 150 do 300 dne 7. t. m. od 3. do 4. ure; s črko B števil. 300 do 450 dne 7. t. m. od 4. do 5. ure; s črko B števil. 450 do 600 dne 7. t. m. od 5. do 6. ure; s črko B števil. 600 do 750 dne 8. t. m. od 8. do 9. ure; s črko B števil. 750 do 900 dne 8. t. m. od 9. do 10. ure; s črko B števil. 900 do 1050 dne 8. t. m. od 10. do 11. ure; s črko B števil. 1050 do 1200 dne 8. t. m. od 11. do 12. ure; s črko B števil. 1200 do 1350 dne 8. t. m. od 3. do 4. ure; s črko B števil. 1350 do 1500 dne 8. t. m. od 4. do 5. ure; s črko B števil. 1500 do 1650 dne 8. t. m. od 5. do 6. ure; s črko B števil. 1650 do 1800 dne 9. t. m. od 8. do 9. ure; s črko B števil. 1800 do 1950 dne 9. t. m. od 9. do

10 ure; s črko B števil. 1950 do 2100 dne 9. t. m. od 10. do 11. ure; s črko B števil. 2100 do 2250 dne 9. t. m. od 11. do 12. ure; s črko B števil. 2250 do 2400 dne 9. t. m. od 3. do 4. ure; s črko B števil. 2400 do 2550 dne 9. t. m. od 4. do 5. ure; s črko B števil. 2550 do konca dne 9. t. m. od 5. do 6. ure. Strankam se naroča, da se strogo drže določenega reda, ker se izven določenega časa ne more nikomur izplačati prispevka. Vsaka stranka mora prinesiti s seboj tudi izkaznico ubožne akcije. Ostali razpored se pravočasno objavi.

a Vžigalice. Zavodi, večji uradi in podjetja ter obrtniki, ki rabijo ogenj za izvrševanje obrti, se vabijo, da se zglase takoj v mestno posvetovalnico radi nakazila vžigalic.

Vsakovrstne slamnike

priporoča gg. trgovcem in slavnemu občinstvu, kakor tudi slavnate čevlje (solne), predpraznike, slavnate podplate za čevlje

Franjo Cerar, tovarna slamniov,
Šteb p. Domžale.

Tovarna je 7 minut oddaljena od kolodvora.

ZAHVALA

Za vse obilne dokaze sožalja, ki so nam došli ob smrti našega dobrega, skrbnega in nepozabnega moža, očeta, brata, strica, svaka

ANTON KOBILJA

izrekamo tem potom globoko zahvalo. Zahvaljujemo se vsem, ki so rajnega v njegovi dolgotrajni bolezni obiskali in tolažili, tako posebno vsem gg. duhovnikom in gg. zdravnikom, končno vsem, ki ste ga na njegovem zadnjem potu spremili do groba, tako častiti duhovščini, vsem društvom, zastopstvom in udeležnikom sprevoda.

ŽALUJOČA RODBINA KOBILJA

Svatovska koračnica.

Norveški spisal Björnstjerne Björnson.

(Dalje.)

Ko se je drugo jutro zbudila, sestre ji bilo več v postelji. Skočila je pokoncu; solnce je že stalo visoko na nebu. Živina je bila že davno na paši. Jed je našla pripravljeno, podvzvala se je, da použije, šla je v van in našla Mildrid pri delu; vendar izgledala je zelo slabo. Beret ji je rekla, da gre takoj k čredi in da bo tam ostala. Sestra ji ni odgovorila, pogledala pa jo je, kakor da jo zahvaljuje. Beret je še nekoliko premišljala, potem pa je šla.

Mildrid se je ogledala; da, bila je sana. Podvzvala se je, da pripravi mlečne posode; z drugim pa naj bo kakor hoče. Umila se je in počesala, hitela v kočo, da se preobleče, potem je vzela vezenje in šla na višino.

Ni še imela nove moči novega dne, rajti skoro prav nič ni spala in štiriindvajset ur malo da ne prav nič jedla. Šla je tja povsem kakor v sanjah, in bilo ji je, da ne more prej do jasnosti, dokler ne bo na onem prostoru, kjer je sedel včeraj on.

Komaj pa je bila sedla tja, je mislila: »Če bi prišel in me našel tukaj — moral bi verjeti?«

Nehote je skočila pokoncu. Tu pa je zagledala na višini njegovega psa; obstal je in jo gledal, potem pa je skočil in prišel prilizovaje se k njej. Kri ji je zastala. Tu, tu je stal s puško v solncu, popolnoma kakor včeraj; prišel je danes po drugem potu. Smehljaj se ji je nasproti, stal nekoliko časa še neodločen, potem pa je splezal nizdol in je v hipu stal pred njo. Ona je nalahno zavpila in padla nazaj na svoj sedež. Kljub prizadevanju se ni mogla dvigniti. Vezenje ji je odpadlo, okrenila je obraz. On ni spregovoril besede. Vendar je čutila, kako je legel tesno ob nji tja v travo, oči obrnjene v njo, in na drugi strani je videla psa, ki je meril s svojimi očmi tudi njo. Čutila je, dasi se je bila obrnila proč, da je mogel videti njeno zardjenje, njene oči, njen obraz. Nalezla se je njegovega hitrega dihanja; mislila je, da čuti njegovo roko na svoji, a ni si upala, da bi se zganila. Ni želela, da naj bi govoril, in vendar je bilo strašno, ko je molčal. Saj je moral vedeti, zakaj je sedela tukaj, in večje sramote ko jo je občutila ona, pač še ni nikoli nihče občutil. Ni pa bilo tudi prav od njega, da je prišel, in še manj prav je bilo, da je sedel zdaj tukaj. Tu pa je nenadno pograbil in močno držal njeno roko in potem tudi drugo, takrat se je morala nekoliko okreniti — močno jo je vlekel z roko in z očmi nežno k sebi. Vsedla se je na njegovo stran, tako da je omahnila njena glava na njegova prsa. Čutila je, kako jo je božal po laseh, a ni si upala pogledati ga v oči. Vse njeno obnašanje je bilo tako zelo nečastno — nato se je spustila v silen jok.

»Da, le jokaj, potem se bom jaz smejal,« je rekel, »kajti to, kar se je zgodilo z nama, oboje je, da bi se človek smejal in jokati.«

Vendar glas se mu je tresel. In zdaj ji je šepetal, da se je od včeraj, ko je bil šel od nje, vedno spominjal nanjo. In ta čut je postal tako močan, da ni mogel drugače, ko je bil prišel k njeni gorski koči, da je Nemca, svojega gosta, prepustil samemu sebi in da je odpotoval v gorovje. Tako je to noč sedel deloma na planinah, deloma pa je potoval okoli; ob jutranji zarji je bil doma, a se potem takoj zopet odpravil. On da je star osemindvajset let, torej ne več deček; občutil pa je: deklica mora biti ali njegova, ali pa umre. Gnalo ga je na včerajšnji kraj, ni pa mislil, da jo bo dobil, a on bi bil rad sedel sam nekoliko časa tukaj. Ko jo je zagledal, se je najprej ustrašil, je pa potem razumel, da se ji mora goditi pač ravno tako, kakor njemu, in takrat da se je bil tukaj odločil poskusiti svojo sredo — in zdaj, ko vidi, da se ji v resnici godi ravno tako kakor njemu, zdaj — da, zdaj — in zaokrenil je njeno glavo kvišku, in ona ni jokala, in njegove oči so svetlo žarele, ona mu je morala gledati vanje, zardela je in zopet povsila glavo.

On pa je zopet govoril s šepetajočim, lahkim glasom. Solnce je stalo za vrhovi dreves na pobrezju, breze so zatrepetale v lahni sapi, ptičje žgolenje se je vmešavalo v žuborenje potoka, ki je tekel na njuni strani čez kameniti prod. Kako dolgo sta sedela tukaj drug poleg drugega, o tem sta izgubila vsako razsodnost, a pes je oba prestrašil, ki je bil medtem okoli večkrat prepotoval in legel vsakokrat na svoje mesto; zdaj pa je drvel med lajanjem navzdol. Skočila sta oba pokoncu, obstala trenotek tiho in prisluškovala. Pokazalo pa se ni ničesar. Spogledala sta se zopet in tu jo je vzel on na svoje roke. Od otroških let sem je ni nihče več nosil, a njemu se ni mogla ustavljati. Bil je njen varih, njena bodočnost, njena večna sreča, morala je biti poslušna njegovemu čuvstvu. Nista govorila. On je držal njo, in ona je držala njega. Šel je z njo tjakaj, kjer je sedel najprvo; tam je sedel in jo je nežno pritegnil k sebi. Ona je globlje sklonila glavo, da bi je ne videl.

Ravno jo je hotel obrniti k sebi, ko je zadonel začudeno posredno pred njima glas: »Mildrid!«

Bila je Inga, ki je sledila psu. Mildrid je skočila pokoncu, šla k nji, jo objela z roko okoli vrata in položila glavo na njeno ramo. Inga jo je objela.

»Kdo je on?« je vprašala, in čutila je, kako se trese. Mildrid pa se ni ganila. Inga je pač vedela, kdo je bil, kajti Inga ga je poznala, a menila je, da ne sme verjeti svojim očem. Tu se je približal Janez.

»Mislim sem, da me poznaš,« je rekel mirno; »jaz sem Janez Haugen.«

Ko je slišala njegov glas, je Mildrid dvignila glavo. Pomolil ji je roko, ona mu je segla vanjo in je gledala prijateljico zardela od sramu in veselja.

Janez je vzel puško in dejal: »Z Bogom!«, medtem pa pošepetal Mildridi: »Lahko si pač misliš, da se skoraj zopet vrnem.« Obe sta mu sledile do planine in videli sta ga oditi v isto smer, kamor jo je bil udaril prejšnji dan. Toliko časa sta stali tam, dokler sta ga mogli videti.

Mildrid se je oprljala Inge, in ta je čutila, da se ne sme ganiti, da ne sme govoriti. Ko pa je on zavil v kraj, je povsila Mildrid glavo na Ingingo ramo: »Ne vprašuj me po tem,« je rekla, »kajti ne morem ti pripovedovati.«

Nekaj časa je stala naslonjena na njo, in potem sta šle obe v kočo. Tu se je Mildrid spomnila, da je pustila stafi in ležati vse nedogotovljeno, in zdaj ji je pomagala Inga. Medtem niste govorile kaj posebnega med seboj, vsekakor pa o ničemer drugim ko o delu.

Pripravila je nekoliko kosila, a sama ni mogla ničesar zaužiti, čeravno je občutila potrebo po jedi in spanju. Inga jo je zapustila prej ko je mogla, uvidela je, da bi bila Mildrid najraje sama. Ko je Inga odšla, je legla Mildrid tudi v posteljo in je že hotela zaspati. Vendar si je hotela od vseh dnevnih dogodkov še enkrat predočiti, kar je rekel, in kar je bilo najlepše. Zdaj je izprevidela, da sama ni rekla besede, ne, med vsem srečanjem niti besedice! Vzravnila se je v posteljo pokoncu. Sam pač ni mogel prestopiti veliko korakov, ko se je tudi on zavedel tega — in kaj je pač moral misliti na to! Da je ona stvar, ki hodi kakor brez volje okrog. Kako naj bi pač čutil, da ga vleče trajno k nji! Tudi potem šele je bilo, ko se je od nje odstranil, da je prišel do zavesti, da jo ljubi — tresla se je pri misli, h kakemu spoznanju je mogel danes priti. Šla je zopet ven in sedla kakor včeraj.

Mildrid je bila vse svoje življenje varjena, da je pazila na samo sebe; gibala se je v tako nenavadnih razmerah. Zato ni našla v vsem, kar je storila zadnje dni, niti umerjenosti niti prevdarka, komaj spodobnost. Kaj takšnega ni poznala iz knjig ali iz občevanja; gledala je z očmi kmeta, in nihče nima strožjih šeg. Spodobi se, da se čuvstva zatajujejo, častina je, da se zadržuje njih izjava. Ona, ki je bila vse to vse življenje bolj ko vsi drugi in se je zato veselila spoštovanja vseh, ona se je po samo enem dnevu udala možu, ki ga ni bila videla še nikdar prej. Še jo je moral kratko in malo on najbolj prezirati. Če se ni dalo povedati celo Ingi — kaj je pač potem moralo biti?

Ko se je vrnila Beret s prvimi glasovi črednih zvoncev domov, je našla sestro skoraj kakor brez življenja ležati v koči. Stala je, dokler ni bila Mildrid primorana da je dvignila glavo in jo pogledala. Mildridine oči so bile objokane, ves njen izraz bolesten. Spremenil pa se je ta izraz, ko jo je pogledala Beret; kajti Beretino obličje je kazalo veliko vznemirjenje. »Kaj ti je?« je zaklicala.

(Dalje.)